

kosti. Nekateri teh so imeli svoja stanovanja ob bregovih jezer, ali pa tudi na koleh v sredi jezer. Ostanke takih staveb izkopujejo tudi na Ljubljanskem močvirju, dobro četert ure od Iga, kjer je nekdanje jezero stalo. Še le pozneje, ko je človek poznal rudo porabljeni, in si je omislil režeče orodje, si je upal zmagovito v boj zoper divjo naravo, a tudi zoper svojega sobrata. — Še le kake 300 let pred Kristusom, ko so prišli z Rimci v dotiko, so ljudje začeli po naših krajih železo izdelovati, in to je prenaradilo vse življenje tamošnjih ljudi. (Ne gre pa tukaj misliti, da so bile te dobe strogo ločene med sabo, a najverjetnejše je doba segala v dobo, tam kjer je bilo več občevanje in promet, so ljudje tudi prej znali razne umetnosti. Tako je bilo v vseh časih, saj so tudi še dandanes kraji med nami, kjer kmet nima železnega cveka pri vozu i. dr.)

Kdo so bili prvi stanovalci v Avstriji v tako zvani kamnitni dobi je težko razsoditi, a v bronovi dobi nahajamo Slovane med Vislo in Dneprom, pa tudi v pokrajinah današnje Avstrije, to nam pričajo ostanki po grobeh. Zgodovinsko je pa tudi, da so okoli leta 350—336 Keltje napadali Slovane v podonavskih okrajinah in jih zaterli ali nazaj potisnili k svojim soplemenikom za Karpatske gore. Verjetno je pa tudi, da jih je nekaj ostalo tu v bolj samotnih krajih, od kod bi namreč prišla slovenska imena, ki jih nahajamo po Istri in Dalmaciji?

Keltje ali Vlahi so bili velik indo-evropski rod, ki se je okoli l. 1600 pr. K. naselil v zapadni Evropi. Kedar je bila njih dežela preveč obljudena, šli so v sosedne dežele in posamezne čete so se razširjale na jugu do onkraj Save in Drave. Tako so prišli na Laškem v dotiko z Rimci a na vzhodu s Slovani vzlasti od l. 350—336, ko so po mnogoletnih kervavih bojih Slovane premagali. Od tedaj nahajamo Vlahe pod imenom „Skordiščanov“ v pokrajinah med Donavo, Savo in Drino. — Na Českem je stanovalo keltsko pleme, Bojev, po katerih se ta dežela imenuje Böhmen. — V goratih krajih današnjega Štirskega, Koroškega in južnega Solnograškega so stanovali Tavriščani. Na Kranjskem so stanovali Japodje, na Goriškem in Friulskem pa Karni in Veneti. Ob bregovih Jadranskega morja do Balkana in srednje Donave so stanovali Ilirci, njih narodnost se ne da na tanko določiti. Berž ko ne so bili zelo pomešani s Slovani, še bolj verjetno je, da so bili jadranski slovanskim Venetom ob Donavi v rodu, a kdo ve to gotovo?

(Dalje prih.)

P o ž e n č a n .

Človek se trudi in stara, in starega popušča mladina, popušča družina; peša mu telo, slabi duh, skerbi ga smert, straši sodnja pravica. V takem slutji je „Žalosten starček“ zapel jo že l. 1857 št. 62 tako, da na dotično ponavljano vprašanje sproti odgovarja pesnik:

Kaj, starček! žali te tako,
Da britke solze točiš,
Da svojo sivo si brado
In blede lica močiš?

Verstnike štejem svoje vse
Lahko na ene perste;
Vsi drugi so pomerli že,
Ki b'li so moje verste . . .

Ko tuj samotno še živim,
Zaveržen od mladosti;
Preveč se ji na svetu zdim,
In starec ves priprosti . .

Saj véš, kako se mi godi,
Kdor je vsem na poti;
Pri metli zanj prostora ni,
Ne za peckom v koti . .

Oči me že zapušajo,
Sem gluhi in slab, okoren;
Noge mi kaj ne služijo,
Tako sem ves uboren . .

Skerbi me; duša in telo
Se imate ločiti;
Kaj tamkaj na pravici bo,
Ne vemo mi soditi . .

Oh starček! to zastoj ne bo,
Kar moraš tū prestati;
Od sveta li jemlješ slovo,
Se v bolji kraj podati.

V tem istem žalostnem spominu je Poženčan zložil v Novic. 1862
l. 48. 50 žalostinko in sicer poslednjo svojo z naslovom:

Nekdanji tovarši, kje ste?

in to v dveh delih, oziraje se v I. bolj na terpljenje sedanjega, v II. pa bolj na veselje prihodnjega sveta. V razgledovanje naj služite vsakterega oddelka dve prvi in dve zadnji kitici s svojima gesloma:

I.

Apparent rari nantes in gurgite vasto. Aen. I, 118.

Kadar se barka na morja širjavi
S stotnami ljudstva u brezno topi,
Redko kdo splava po morski puščavi,
Tem utopljencom podobni smo mi.

Svet je morje, in skrbi so valovi,
Piš so nesreče, zmotujave svetá;
Tukaj so skriti klečati, bregovi,
Redek brez trčiti tukaj vesljá . .

. . Ah, tudi meni je barka nezvesta,
Z mano se regasta v globel ravná;
S špranj mi napija smrt bela nevesta:
Bog ti pomozi! Da moj si, veljá!

Zdaj veselico zapoj „mizerere“,
In „Z globočin jez upijem ne Te“;
Pot naj mertvaški s solzami te pere,
Umazan' mu tamkaj bi b'lo ti gorjé!

II.

Post haec vidi turbam magnam. Apoc. 7, 9.

Prav'jo: V Ljubljani mož je povoden,
Grad pod vrtinci ves dičen stoji,
Kraj je okoli nebeško pogoden,
Para na svetu iskati mu ni.

Ktere mrtvaški vrtinci končajo,
Z dušo se selijo v tretje nebo,
Luč namest' trupel obleko imajo,
Mavrica z žarom jih barva lepó . .

. . Patemski videc je trumo zagledal,
Trumo nebeško, ki šteti je ni.
Vsac'ga zaroda so vmes, — je povedal,
Tamkaj se našim nebeško godi.

Da bi mi srečno za njimi hodili!
Če so težave, grede so domú.
Tukaj za vžitek samo se nam sili
Dosti pelina, gorjup'ga medú.

V nevezani besedi pa se je zadajkrat oglašil Poženčan v Novicah 1863 št. 49, ter o slovstvenih stvarih podal „Nektere opombe“, v kterih piše na pr.:

2. Pesem „Stari Krajnec“ sem leta 1834 v obloški okolici zložil, pa veliko daljšo kot je sploh znana. „Novice“ so po svojem okusu mnogo iz nje opustile. Od leta 1823 sem večkrat skušal kako pesem skovati; svojega imena tujim pesmam nisem podpisoval. Če sem národne pesmi zapisoval, sem pristavil, da so národne.

7. „Pratika“ je hvale vredna, pa ne v vsem. V nji ni dovolj opomnjenega o slovenskih in Slovenceh posebno važnih ali znanih svetnikovih. V njej ni sv. . . V nji so neznane imena . . . Res so svetniki vsi češčenja vredni, naj so bili doma, kjerkoli si bodi; ko pa Francoze, Nemce, Španjole vidimo, da imajo v svojih molitvinih bukvah in pratikah ali koledarjih zlasti svetnike svojega naroda zraven svetnikov po celem kršanstvu znanih, zakaj bi Slovenci ne poiskali svojih svetnikov, izmed kterih jih je več, ki so ljudstvu celo neznani. Namesti teh stojé v „pratikah“ imena, o kterih se ne vé, so bili li Francozi ali Španjoli ali Nemci ali kali. Našincu gré bolj k sercu, če mu poveš, da je bil ta ali uni svetnik tudi Slovenec, da je bil v Celji ali Emoni (Ljubljani), kot če mu poveš neznano ime svetnikovo in imenuješ rojstni kraj ali kraj muke kako mesto v deveti deželi, ki ga pred in potlej več ne sliši. — . . — Po kmetih imajo za mesce in njih dneve dvoj račun: kmetiškega in gosposkega. Po kmetiški se mesec začne z mlajem. Tisti mesec, ki se zadnji pred sv. Dnevom ali na sv. Dan mladi, je prosenec. Star pregovor je: „Prosenca je Bog rojen“. Gosposki račun gré po listih pratike; na vsacih dvéh stranéh je en mesec, kakor je znano. Da bi bila pratika prav po okusu slovenskega kmeta, bi morala nad vsacim mlajem zapisano imeti ime mesca, kteri se mladi. Če se to komu judovski račun zdi, nič ne dé; naši ljudje tako mesce rajtajo, pa je proč; vse judovsko pa tudi ni zavreči; 10 zapoved so imeli in imajo judje, pa so tudi za nas svete. Od dvojega računa mescev pride, da Hrvatje decembru dejo prosenec, krajnski Slovenci pa januarju. —

8. . . . Vsi slovnski narodi imajo ime Slovenci, po priimkih so pa Rusi, Poljaci, Srbi, Čehi i. t. d., samo mi nimamo nič priimka. Zovemo se Slovenci, toda je li splošno ime, ne pa (lasten) priimek. Rus Nestor zove Ruse in vse slovnske narode Slovence, ker je bilo ob njegovem času in je še zdaj to ime splošno za vse. Nekteri namesti Slovenci dejo Slovani, nekteri pa Slavjani, toda zadnja oblika se ne da kot slovnska ali domača opravičiti, le tujci nas Slave, Slaven zovejo. Sloven ali Slavan ne odvzame imenu Slovenec splošnega pomena. Jez menim, da je vseh slovnskih Korošcev, Krajncev, Štajarcev in Primorcev pravi priimek Krajnci, pa ne po današnji

krajnski deželi, ki ima v latinskem in laškem zmanjševavno ime Carniolia, ampak po vsi tisti deželi, ki so jo pisatelji po latinski nekdanj zvali „Fines Italiae“ ali iz našega (Krajua) posneto Carnia-Krajna. Tudi „Fines Italiae“ se hoče reči Italii krajna, prikrajna ali pokrajna dežela i. t. d.“ — Toda temu nasprot je koj tedaj opazilo vredništvo: „O vsem tem je bilo v preteklih letih že veliko pomenkov. Teško da pridemo Slovenci na Kranjce nazaj“. (Prim. Jezičnik III., 32—50 l. 1865, kjer so razlagovane občne in lastne imena našega naroda).

L. 1864 št. 7 pa so prinesle Novice v črnem obrobku žalostinko: „Bridko novico naznanjajo danes „Novice“ svojim bravcem, da prečastiti gosp. fajmošter **Matevž Ravnikar** v Predosljih nad Kranjem je umrl. Več let je bolehal za pljučnico; sklenil je v Gospodu svoje življenje zvečer 14. dné t. m. (februarja) v 62. letu svoje starosti. V zgodovini slovenskega slovstva, cerkvenega in svetnega, zlasti zgodovinskega, živelo bo z deli njegovimi ime „Poženčanovo“, dokler bo Slovenca na svetu, kajti bil je eden najmarljiviših pisateljev naših že takrat, ko smo slovenske pisatelje šteli še na perste. Znano nam je, da v rokopisih njegovih je še mnogo gradiva; naj bi se ne pogubilo! — Bodi mu zemljica lahka!“ — In št. 8 ima dopis o slovesnem pogrebu njegovem s pristavkom: „Rajniki ni zapustil premoženja, kajti ni si nabiral minljivih posvetnih zakladov; al zapustil je svojemu narodu lepo dedino: večer spomin v svojih slovstvenih delih, da živelo bode ime njegovo, dokler v človeških prsah bilo bo srce slovensko“. — Drugi časniki so le ob kratkem omenjali njegovo smert, le „Slovenski Glasnik“ mu je 1. marca zv. X. št. 3. prinesel naslednjo spomenico:

† **Matevž Ravnikar.**

„Minuli mesec je vsekali tudi nam Slovencem globoko rano: izgubili smo moža, ki se je trudil do poslednjega diha za mili naš narod; umerl je 14. dné februarja v 62. letu svojega življenja g. **Matevž Ravnikar**, fajmošter v Predoslji, znan pod imenom „Poženčan“ kot zgodovinar, pesnik in pisavec raznih drugih spisov, ki pa še niso vsi zagledali belega dné. En rokopis rajnega hrani tudi družba sv. Mohora, namreč: Sv. Ignacija iz Lojole sveti izreki na vsak dan celega leta, iz latinščine poslovenjen. Naj v miru počiva!

Dopisi in novice.

— **Iz Ljutomera**, 15. junija. Učiteljsko društvo za »Slovenski Štajer« je imelo 11. t. m. svoj četerti občni zbor v Ljutomeru. O 1/29 zjutraj v torek zbrali so se skoro vsi domači in iz drugih krajev došli učitelji in c. kr. glavar, pl. Premerstein kot vladni komisar v tukajšni L. realki. Lanskega leta nij bilo